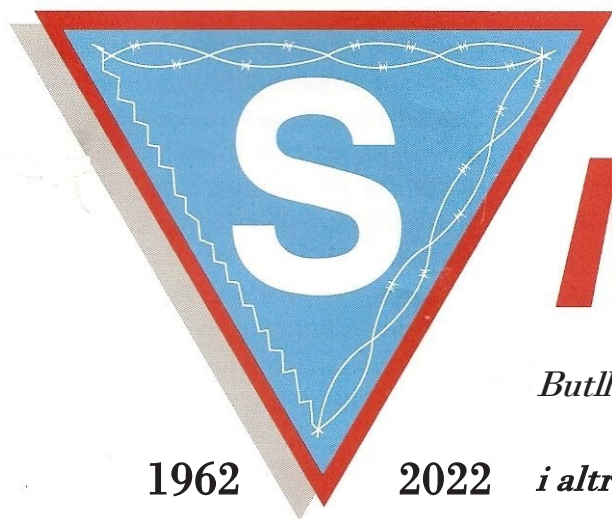

Mai més!

Butlletí d'informació i comunicació de l'Amical de Mauthausen

1962

2022

i altres camps i de totes les víctimes del nazisme d'Espanya

Sumari

- 1 · Un nou Any.
- 2 · Assemblea de Lleida.
- 3 · COL·LABORACIONS.
 - Ex Brigadistes Internacionals destinats a Castella i Lleó.
- 4 · Pere Casañas: Un dels homes de la CTE deportats.
- 5 · HOMENATGES.
- 8 · INFORMACIONS.
 - II Premi Amical de Mauthausen.
 - CIM.
- 9 · TV3 falta al respecte a l'Amical.
 - Llei de memòria democràtica.
 - Lleida, ciutat educadora.
- 10 · ACTIVITATS.
 - Aragó.
 - País Valencià.
- 11 · Catalunya.
- 14 · Andalusia.
- 15 · País Basc.
 - La Rioja.
- 16 · Navarra.
 - Madrid.
 - Salamanca.
- 17 · Xarxa *Mai Més*.
 - VIII Trobada d'ajuntaments de la Xarxa *Mai Més*.
- 18 · Recordem a....
- 19 · Agraïments.
 - Acròstic Temàtic núm. 26.
- 20 · Viatge a Mauthausen.
 - Solució a l'Acròstic núm. 26.

© Amical de Mauthausen i altres camps de concentració nazis.

Sils, 1 baixos – 08002 Barcelona

Tel. 93 302 75 94

e-mail: info@amical-mauthausen.org

REDACCIÓ: Rosa Toran i Josep San Martín

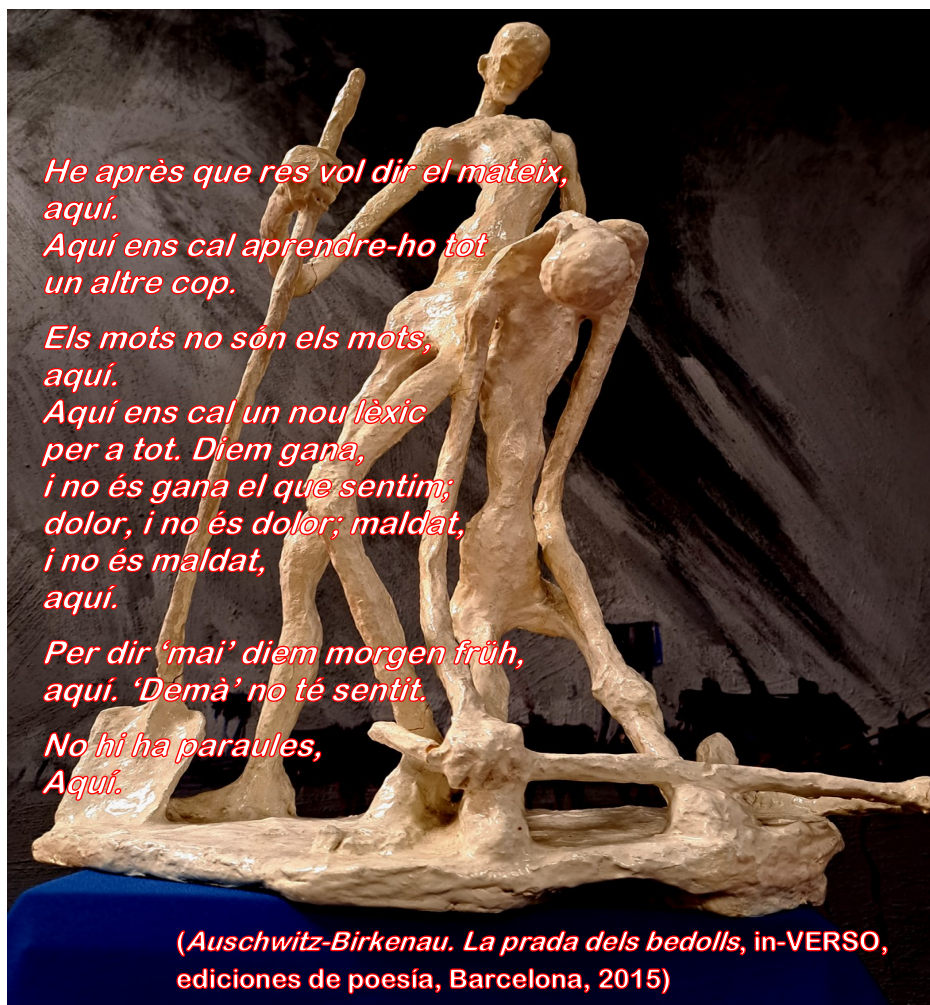
MAQUETACIÓ: Josep San Martín

Dipòsit legal: B-14.608-2001

S'autoritza la reproducció de fragments citant-ne la procedència.

Acabem l'any i n'iniciem un altre, amb la renovació constant del nostre compromís vers la memòria i defensa dels valors que els nostres deportats encarnen.

Amb la reproducció d'aquest poema de la nostra amiga **Anna Rossell** fem un exercici personal d'aproximació a la ignomínia, tot i la llunyania infinita de les vivències dels que les van patir. Dificultats imperioses de parlar, tal com ens remeten les paraules del filòsof Theodor Adorno sobre la impossibilitat de fer poesia després d'Auschwitz, però alhora necessitat de transmetre amb respecte i sensibilitat el sofriment personal i universal dels deportats a tots els camps de la geografia europea.

*He après que res vol dir el mateix,
aquí.*

*Aquí ens cal aprendre-ho tot
un altre cop.*

*Els mots no són els mots,
aquí.*

*Aquí ens cal un nou lèxic
per a tot. Diem gana,
i no és gana el que sentim;
dolor, i no és dolor; maldat,
i no és maldat,
aquí.*

*Per dir 'mai' diem morgen früh,
aquí. 'Demà' no té sentit.*

*No hi ha paraules,
Aquí.*

*(Auschwitz-Birkenau. La prada dels bedolls, in-VERSO,
ediciones de poesía, Barcelona, 2015)*

Escultura de fons Autor: Ángel Hernández García, lluitador a la Resistència a França; va ser detingut a Les Landes i traslladat a Neue Bremm.

El 7 de setembre de 1943. Onze dies després fou deportat a Mauthausen, on rebé la matrícula 35147. Després de l'alliberament s'instal·là a França i mantingué estretes relacions amb la nostra Amical, a qui regalà part de les seves escultures, conegudes a través de diverses exposicions.

Assemblea de Lleida

Joan M. Calvo Gascón (President)

Ens plau informar-vos del desenvolupament de l'assemblea celebrada a Lleida, el passat 5 de novembre. Com ja havíem anunciat, aquesta trobada tenia un caràcter singular, ja que coincidia amb el 60è aniversari de la reunió fundacional de l'Amical. Sis dècades de treball i compromís de tants homes i dones que, en les circumstàncies més adverses, no van defallir per recordar i honorar a totes les persones que patiren la seva deportació als camps nazis per defensar la República i els valors que representava. En aquest sentit, a l'inici de l'assemblea es va retre un senzill, però especial homenatge als familiars presents dels fundadors de l'Amical amb un diploma de reconeixement.

Bona part dels associats van ser conscients de la singularitat de l'assemblea i ho palesaren amb una nodrida assistència presencial i online que va permetre la participació a les diferents votacions de 185 socis i sòcies.

Respecte al desenvolupament de l'assemblea, es tractaren els temes pertinents, acta de l'assemblea anterior, informes de gestió i l'elecció de la nova Junta que m'honora presidir, que va obtenir un ampli suport, com es pot comprovar amb el resultat obtingut: 165 vots a favor, 13 en contra i 14 abstencions.

Aquesta confiança dels socis i sòcies de l'Amical ens reafirma en els compromisos assumits i els objectius que ens vam plantejar a l'hora de presentar la candidatura a la Junta que, com sabeu, s'ha ampliat amb la incorporació de nous membres a les delegacions d'Andalusia i de l'Aragó, també a les comarques de l'Ebre (Tarragona), i es reforça l'equip de treball a la seu de l'Amical.

Abans d'iniciar-se l'assemblea, l'alcalde de Lleida, Miquel Pueyo, i la regidora d'Educació, Cooperació, Drets civils i Feminisme, Sandra Castro, juntament amb una representació del consistori, van rebre el col·lectiu de socis i sòcies, al palau de la Paeria, seu de l'ajuntament de Lleida. Hi hagué parlaments de

Els components de la Junta actual són:

President d'Honor, Llibert Villar Piqué
President, Joan M. Calvo Gascón
Vicepresidenta, delegada a Madrid i representant al CIM, Concha Díaz Berzosa
Secretari, Isidoro Teruel Manchón
Tresorer, Alex Rigol Cuadra
Arxius i publicacions, Rosa Toran Berver
Delegat País Basc, Navarra i La Rioja, Juan Francisco Murillo Díaz
Delegat País Valencià, Adrián Blas Minquez Anaya
Delegats Andalusia, Àngel del Río Sánchez, Miguel Àngel Ballesteros Moscoso i Daniel Mir Arenas
Delegats Aragó, Josep San Martín Boncompte, representant al CIM, i Elena Blasco Sancho
Delegat Extremadura, José Hinojosa Duran
Delegat Regió de Murcia, Pedro J. López Soler
Delegada Àustria, Birgit Pichler
Delegat Alemanya i representant al CIS, Tomàs Baidal Soliveras
Vocals: Fernando Cardoso Abad, Elvira Fernández Núñez, Josepa Gardenyes Pedrol i Francesc Sabater Puchol.

Recepció a la Paeria de Lleida

Homenatge davant el monument als lleidatans deportats

lleidatanes deportats als camps nazis on es féu una ofrena floral.

En acabar l'assemblea, després d'un dinar fraternal, a la sala de teatre *Cafè de l'Excorxador*, va tenir lloc la representació de l'obra de teatre-document *Ruhe! (Silenci!)*, produïda per l'ajuntament de Lleida, en la qual es recullen testimonis de familiars de deportats lleidatans.

l'alcalde i del president de l'Amical.

Posteriorment, la comitiva es va traslladar al monument erigit a la ciutat en memòria dels lleidatans i

Ex Brigadistes Internacionals destinats a Castelldefels

Alfonso López Borgoñoz

Samuel Kaplan

Brigadista lituà nascut el 1910. Amb 20 anys va aconseguir escapar-se d'una presó soviètica on estava per la seva condició anarquista, fugint a Alemanya. Amb els nazis al govern va ser internat a Dachau, d'on va

Samuel Kaplan a França als anys vuitanta del segle XX (WorkingClassHistory, Instagram).

poder evadir-se, passant a França i, posteriorment, a Espanya, on va viure l'inici de la Guerra i hi va participar, allissant-se el juliol de 1939, com a milicià a la columna *Durruti*. Després de dissoldre's la columna, va passar a les Brigades Internacionals. Tement represàlies dels estalinistes

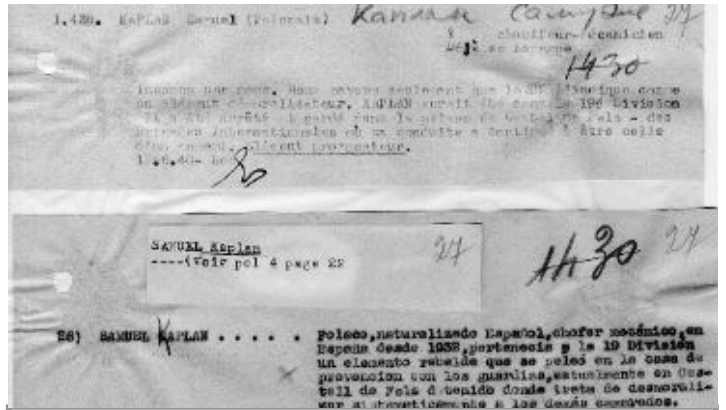
per la seva ideologia anarquista, va desertar i va ser detingut amb posterioritat, sent empresonat a Albacete i, a partir del mes de març de 1938, el trobem al castell de Castelldefels. Va passar després per diferents presons barcelonines, sempre rebent maltractaments. Segons el Servei d'Informació Militar Samuel era un desmoralitzador i actuava com a enemic. Finalment, detingut al castell de Montjuïc, només va poder escapar després de l'arribada a Barcelona de les tropes franquistes el 26 de gener del 1939.

De fet, es va creure durant molt de temps que havia mort, fins que el seu fill, Nathalio Kaplan, fa uns anys, va començar a recordar la història del pare després de la Guerra d'Espanya. Després de la seva sortida de Montjuïc se'n va anar al Nord d'Àfrica, després a Mèxic i després als EUA.

Nathalio explicava que a Espanya el seu pare havia tingut una companya espanyola anomenada Llibertat que va quedar embarassada i que no va poder veure després de la seva detenció. Ella era a València. Samuel fins al moment de l'embarcament va estar en contacte amb Llibertat. Fins i tot li va enviar una targeta postal dient-li que l'enviaria buscar, tan aviat com li fos possible. Però, després d'arribar a Mèxic, les cartes li van ser tornades.

Van passar els anys i els intents de trobar Soledat van ser inútils. El 1978 Samuel, amb 68 anys, va enviuar i com que Franco ja havia mort es va animar a tornar a Espanya a buscar Llibertat. Es va dirigir a Petrel

(Alacant) per investigar què li havia passat. Creient que ella era morta, va buscar al registre, i va començar a parlar amb un policia que li va dir que existia una dona com la que ell descrivia. Li va donar instruccions per arribar a casa seva i Samuel hi va anar.

Textos sobre Samuel Kaplan que indiquen que estava detingut a Castelldefels (RGASPI N°545-6-71.27)

Va trucar a la porta i ella mateixa la va obrir cridant "Samuel!". Una gran sorpresa en comprovar tots dos que eren vius i Samuel va descobrir llavors que tenia un fill, el més gran dels que havia tingut amb diversos matrimonis, fruit de les seves relacions amb Llibertat, que vivia a França i que tenia dos nous néts.

Samuel Kaplan va morir l'agost del 1998. Tenia gairebé 89 anys.

Carlos Umberto Cosulich

Brigadista italià, encara que nascut a Àustria el 1901. Després d'emigrar a França el 1931, va passar a Espanya el setembre del 1936 després de l'inici de la Guerra.

Segons AICVAS, va participar a les batalles de la Casa de Camp de Madrid, a Boadilla del Monte, Mirabueno i Guadalajara. El febrer del 1938 el van destinar a l'Autoparc interbrigadista d'Albacete i més tard sabem que, el 31 de maig del 1938, dirigia el Servei de Transports de les BBII instal·lat a la fàbrica de la Rocalla, a Castelldefels. Després va ser destinat al comandament de la caserna de la Vall de Bianya (prop d'Olot, Girona). Va creuar la frontera francesa el febrer de 1939 i va ser internat als camps d'Algers i de Gurs. Els va abandonar allistat a la 255a Companyia de treballadors estrangers. El 1940 va ser detingut pels nazis, i deportat a Viena com a ciutadà austríac. Aclarida la seva condició d'italià, el 6 de setembre del 1941 va ser expulsat a Itàlia, on va ser jutjat i condemnat a presó.

Alliberat abans de l'armistici, va tornar a Trieste on va reprendre el contacte amb els antifeixistes, sent de nou detingut pels nazis i feixistes italians a Trieste el 1944, i sent deportat el 14 de novembre a un camp de

concentració a Alemanya, però no consta quin . Va sobreviure a la deportació el 1945 i poc després se'n va anar a viure al Regne Unit.

Giuseppe Di Gennaro

Brigadista italià nascut el 1913. Després de desertar l'any 1937 de l'exèrcit feixista italià, se'n va anar a combatre la Guerra d'Espanya a favor de la República. Va formar part de la brigada Garibaldi, amb la qual va lluitar fins a la seva detenció per causes desconegudes a la presó de Figueras i, posteriorment, des de l'octubre del 1938, a la presó de Castelldefels.

Després de finalitzar el conflicte armat hispà, va tornar a França, on va ser internat als camps d'Argelers i de Gurs. Va ser alliberat i va estar un temps per França, sense tornar al seu país. Després de la invasió de França per Alemanya, va ser detingut pels alemanys a Dunkerque i deportat a Alemanya, al camp de Krams (Schleswig-Holstein) i després a Mauthausen, Viena i Klagenfurt.

Al novembre de 1942 va ser extradit pels alemanys a Itàlia i detingut a Tarvisio. Traslladat a Nàpols va ser condemnat a 5 anys de reclusió a l'illa de Ventotene, on es tancava tots els antifeixistes. Va ser alliberat a finals de juliol de 1943.

Fonts:

López Borgoñoz, Alfonso (2015) *Las Brigadas Internacionales en Castelldefels*, GREHIC, Castelldefels, 2015:

<http://brigadesinternacionalescastelldefels.blogspot.com/2015/12/las-brigadas-internacionales-en.html>

López Borgoñoz, Alfonso (2018) *Salud y suerte: Mañana más. Brigadistas internacionales en Castelldefels*, 3 volums, GREHIC, Castelldefels:

<http://brigadesinternacionalescastelldefels.blogspot.com/2018/12/listado-de-brigadistas-internacionales.html>

Pere Casañas: un dels homes de la CTE 93, deportats a Mauthausen i assassinats a Gusen i Hartheim

Xavier Martí, periodista

Pere Casañas Codina, nascut a Palau-solità i Plegamans el 4 de febrer de 1895 i regidor de Cultura en aquest municipi en representació de la CNT, entre el juny de 1938 i fins la derrota republicana. Marxà a l'exili amb el seu germà petit Aleix i passarà pels camps d'Argelers, Ribesaltes i Agde.

Serà assassinat pels nazis el 21 de desembre de 1941 al subcamp de Gusen, després del seu pas per Mauthausen. Segons les dades ofertes per Alban Sanz (cartasdelexilio@free.fr), Pere Casañas va quedar integrat a la CTE número 93, comandada pel capità Laurencin, a la regió de Dauphiné-Savoie: primer pertanyent a la 6ª Armada Nord; després, a la Armada dels Alps i, finalment, a la 3ª Armada de Servei Forestal. El recorregut en territori francès d'aquesta CTE va ser la zona nord i després als Alps (Le Sauze); en segon terme, van anar a Arrancy (Meuse); després, a Lautaret dans les Dauphiné; el quart moviment va ser a Pontis; després, a les obres de construcció del Fort Fermont de la Línia Maginot i, per acabar, altra vegada a Sauze.

Amb la derrota francesa, els de la CTE 93 seran empresonats al Fronstalag 140 de Belfort (França) i, més tard, els traslladaran al Stalag XI-B de Bad Fallingbomel (Alemanya). Com sabem, en el cas dels republicans, el pas per aquests camps de detenció era el pas previ a la deportació. Pere Casañas i els integrants republicans d'aquesta CTE seran obligats per la Gestapo a pujar a un tren el 25 de gener de 1941 que els portarà a entrar a Mauthausen el dia 27. Les CTE acostumaven a tenir entre 200 i 250 treballadors, i Alban Sanz n'ha identificat 64 pertanyents a la 93.

Són persones nascudes a diferents municipis de tota la geografia de Catalunya.

Persones del poble que els va tocar agafar les armes perquè van ser cridats a files o bé persones del poble, militants o amb consciència política i social prèvia al cop d'estat feixista, però amb càrrecs polítics als ajuntaments, als partits o als sindicats a nivell local. En definitiva, persones conegudes en el seu entorn més immediat i proper, sense responsabilitats executives de país i d'Estat. Els de la 93, també són com la majoria dels republicans que es van veure obligats a enrolar-se a les CTE franceses, homes senzills que van defensar la República per convicció o per obligació.

He buscat aquests 64 noms al Cens de deportats (oficial) del Memorial Democràtic de la Generalitat i no n'he trobat nou. Dels 55 homes amb confirmació de deportació (tots a Mauthausen), deu (18,18%) van sobreviure i, per tant, van ser alliberats; un (1,81%), està tipificat com a desaparegut, i, la resta, 44 persones (80%), van ser assassinats: 40 (90,90%) a Gusen, tres (6,81%) a Hartheim i un (2,27%) a Mauthausen.

Contrastar les dades del Cens de deportats del Memorial amb els llistats dels integrants de les CTE ens porta a establir connexions entre els republicans que van marxar a l'exili i ens pot fer arribar a conclusions amb un gran valor històric, sobretot a nivell local i comarcal; com serien, per exemple, el de dibuixar un mapa dels dirigents anarquistes i d'esquerrers durant la Guerra Civil a cada municipi i circumscripció o el d'entendre els motius que els van fer enrolar-se a les CTE i no tornar a l'Estat espanyol, on de ben segur que els esperava la presó o l'execució a mans dels franquistes.

En el cas que ens ocupa, Pere Casañas va ser company de CTE i de deportació amb Juan Serra i Jaume Illa, dues persones de Sant Celoni que també van ostentar càrrecs polítics a nivell local durant la Guerra Civil. Serra va ser el representant municipal de la FAI al Comitè Local de Milícies Antifeixistes entre el 7 i el 25 d'agost de 1936 i, després, regidor entre el 25 d'agost i el 14 de novembre de 1936 i dirigent de la

Cooperativa de Paletes. Illa també va formar part del Comitè Local de Milícies Antifeixistes i va ser Tinent d'Alcalde entre el 25 d'agost de 1936 i el 18 de maig de 1938. Caldria sumar a tota la feina que s'està fent en Memòria Històrica la dotació de recursos humans i econòmics per part de les administracions per a poder fer possible una comparació exhaustiva entre el cens que he comentat i els llistats de les CTE.

HOMENATGES

Premi Corona d'Esther 2022

El 29 de setembre el Centre Sefarad Israel, coincidint amb la celebració de Rosh Hashaná - Any Nou Jueu - 5783, va lliurar aquest premi a Concha Díaz Berzosa, vicepresidenta de l'Amical, per la seva destacada tasca en el manteniment del record i la memòria de les víctimes del nazisme. Hi van intervenir Jaume Moreno Bau, director general del Centre Sefarad Israel; Isaac Benzaquén, president de la Federació de Comunitats Jueves d'Espanya (FCJE); Cecilio Cerdán, director general de Cooperació i Ciutadania Global de l'Ajuntament de Madrid; Alberto Ucelay, director general per al Magrib, Mediterrani i el Pròxim Orient del Ministeri d'Afers Estrangers, Unió Europea i Cooperació; i Marta Rivera de la Cruz, consellera de Cultura, Esports i Turisme de la Comunitat de Madrid.

El nostre agraïment més profund al director del CSI, i especialment a Miguel de Lucas, antic director i actualment ambaixador d'Espanya a Jordània, i al seu equip per la iniciativa per a la concessió d'aquest premi i, pel suport, durant tants anys, a la nostra associació. Moltes gràcies a tants amics: Carolina Aisen directora de la FCJE, Estrella Bengio, presidenta de la Comunitat Jueva de Madrid, Diego Blázquez, director general de Memòria Democràtica del govern d'Espanya, ambaixadors, i tants amics que van assistir a l'acte.

Madrid: Monument als deportats

El 30 de setembre l'escultor, José Miguel Utande, va fer el lliurament a l'ajuntament de Madrid del Memorial als deportats madrilenys als camps de concentració nazis que està instal·lat a la Plaça del Rollo. El conjunt escultòric consta de cinc peces: els Arbres dels somnis, en els tres troncs dels quals figuren els noms dels 449 madrilenys deportats a partir del 1940, el jurament de Mauthausen i la Porta de la Llibertat que expressa el somni compartit que anima els qui van promoure, van aprovar per unanimitat al ple de l'ajuntament de Madrid el 26 d'abril del 2017, van dissenyar i van erigir aquest memorial el 2022. Aviat es procedirà a la seva inauguració.

Llerena (Badajoz)

El 6 d'agost va tenir lloc el I Homenatge a les víctimes del franquisme a la Campiña Sur (Badajoz), organitzat per l'Associació de Memòria Històrica i Democràtica de la Campiña Sur (AMHD-CS).

Burguillos del Cerro (Badajoz)

El dia 1 d'octubre, coorganitzat per l'Ajuntament i la nostra Delegació a Extremadura, es va celebrar l'acte d'homenatge als veïns d'aquesta localitat deportats als camps de concentració nazis: Antonio Cerrajero Jiménez (mort) i Francisco Márquez Macías (alliberat). L'homenatge va comptar amb una important assistència de públic, destacant la presència de

familiars dels dos deportats. Un acte en què, tant Antonio Cerrajero Méndez, nebot nèt d'Antonio Cerrajero, com Sabine Jeanin Porcari, néta de Francisco Márquez,

van tenir un destacat i merescut protagonisme. Paral·lelament al claustre de l'Ajuntament es va inaugurar la nostra exposició *Republicanos españoles en los campos nazis*, que es va poder visitar fins el 10 d'octubre.

Homenatge a les Brigades Internacionals

Enguany, en el 84è aniversari del comiat de les Brigades Internacionals, a Barcelona els dies 20, 21, i 22 d'octubre a la Rambla del Carmel, se celebrà l'homenatge anual, durant el qual se centrà l'atenció en la participació de les dones i la seva relació amb els brigadistes.

El dia 20 al *Golem's Teatre* es representà *Una Nova Primavera*, que recrea una història real d'amor entre els brigadistes Maria Sans i Stig Berggren; i el dia següent, al a l'Espai jove *Boca Nord* es presentà el llibre *Coratge sota el foc* d'Helena G. Vancells sobre la vida de 20 dones que van lluitar a la Brigada Lincoln, seguit d'una taula rodona. L'acte central se ce-

lebrà el dia 22 davant el Monument a la Brigada Lincoln, amb música, el recitat de les paraules de comiat als brigadistes de *Pasionaria* i parlaments institucionals, amb la cloenda de les comitives realitzant l'ofrena floral, de la qual l'Amical en formà part.

Lleida

El 23 d'octubre es va renovar la placa als deportats assassinats, nascuts o residents a Lleida, que havia estat instal·lada al cementiri amb motiu de la celebració de l'assemblea de l'Amical el maig de 1983. Als parlaments van intervenir l'alcalde de la ciutat, Miquel Pueyo, Josep San

Martín, en nom de l'Amical, i alumnes de diversos Instituts de la ciutat. A l'acte hi van assistir nombrosos familiars i amics de les víctimes.

Mur d'Alcoi (Alacant)

El 21 d'octubre es va celebrar un homenatge emotiu als deportats de la localitat, amb la participació del delegat de l'Amical, Adrián Blas, l'ajuntament i familiars de les víctimes.

València

El dia 25 d'octubre es va dur a terme un acte d'homenatge al monòlit situat al passadís central de la Secció 19 del Cementiri General de València, en record dels 53 homes i dones víctimes en diferents camps de concentració nazis. Hi van intervenir l'alcalde de la ciutat, Joan Ribó, la doctora Estrella Israel, membre de la Junta Directiva de la Comunitat Israelita de València, i el nostre delegat Adrián Blas Mínguez.

Barcelona

El dia 30 d'octubre, davant del monument que reprodueix tots els noms dels afusellats al Camp de la Bota, es va celebrar per primera vegada el Dia de Record i Homenatge a totes les Víctimes del cop militar, la Guerra Civil i la Dictadura, tal com estableix la Llei de Memòria Democràtica. Hi va intervenir el ministre de Cultura i Esports Miquel Iceta.

Madrid

El 31 d'octubre va tenir lloc la mateixa commemoració, a la qual va assistir Concha Díaz, en representació de l'Amical. L'acte, presidit pel president del Govern, Pedro Sánchez, va tenir lloc a l'Auditori Nacional, va començar amb un minut de silenci, van seguir les paraules del ministre Félix Bolaños i Pedro Sánchez i es van lliurar els diplomes de reparació a una vintena de víctimes i familiars.

Entre les persones homenatjades es va recordar Elisa Garrido Gracia, originària de la població saragossana de Magallón.

Llibertària lluitadora antifeixista, exiliada i resistent va ser deportada al camp de Ravensbrück, on va patir treball esclau i tortures. Elisa va volar amb explosius que anava amagant la cadena de muntatge d'obusos on treballava. Per sort, va poder superar les malalties i els experiments mèdics fins al dia de l'alliberament. Va viure fins a la seva mort a França on va obtenir alts reconeixements oficials. L'any 2019 se li va retre un homenatge a la seva localitat natal, posant-li el nom a un carrer de la localitat.

<http://aragonesesdeportados.org/ca/838/garrido>

Prats de Lluçanés (Barcelona)

El 4 de novembre, el Memorial Democràtic, va instal·lar un plafó de la Xarxa d'Espais de Memòria davant la casa natal de Roser Fàbregas Vila. Resident a França, va formar part de la Resistència. Deportada al camp de Ravensbrück el juliol del 1944, després de l'alliberament va rebre diverses condecoracions al llarg de la seva vida.

Barcelona

El 9 de novembre, amb assistència de l'Amical, va tenir lloc un acte commemoratiu de *La nit dels vidres trencats*, celebrat al Saló de Cròniques de l'ajuntament de Barcelona, on van intervenir Marta Simó i Jordi Rabassa, regidor de Memòria Democràtica.

Pinto (Madrid)

Per iniciativa de l'ajuntament, el 12 de novembre es va inaugurar una escultura commemorativa i dues pedres de la memòria en record dels pintinesos deportats al camp de Mauthausen: Hilario García Rodríguez i José Luis Sainero Carrero. Van intervenir

l'acte l'alcalde, Diego Ortiz, el regidor de Memòria Històrica, Carlos Gutiérrez, i familiars dels deportats, i es van realitzar dues ofrenes florals per part de l'ajuntament i per Concha Díaz, representant l'Amical. Va continuar l'homenatge al Saló de Plens de l'ajuntament, amb l'explicació de la trajectòria vital de Carrero per part d'un historiador i del seu nét Eric Sainero i la intervenció de Concha Díaz que va fer una presentació. Finalment Concha Díaz va destacar el paper dels deportats republicans espanyols en la defensa dels valors democràtics.

Ginestar (Tarragona)

En el 81è aniversari de la mort de Joan Borràs al camp de Gusen, el 13 de novembre es va dur a terme un emotiu homenatge a la placa que es va instal·lar el 12 de juny passat a la seva localitat natal.

Riells del Montseny a Mn. Pere Ribot

El dia 13 novembre tingué lloc un sentit homenatge a Mn. Pere Ribot, conegut com l'*Abat de Riells*, en complir-se els 25 anys de la seva mort, amb la participació d'autoritats eclesiàstiques, polítiques i intel·lectuals, entre elles la consellera de Justícia, Drets i Memòria de la Generalitat, Gemma Ubasart, i diverses persones relacionades amb ell que glosaren la seva vessant poètica i cívica. Amb una nodrida assistència, la jornada fou plena; a les actuacions musicals i parlaments seguí la inauguració d'un monòlit en memòria seva i ofrenes florals a la seva tomba.

L'Amical no podia faltar en aquest esdeveniment, atesos els lligams que sempre l'han unit a aquest indret i a la figura de Mn. Ribot, tal com va recordar Joan Calvo en el seu parlament. Des dels anys de la clandestinitat, la rectoria del Montseny esdevingué refugi per aquells homes que s'entestaren en preservar la memòria de la deportació, i que no dubtaren en celebrar allí mateix la primera assemblea en legalitat, el 9 de maig de 1978, acte que es repetí l'any 2008, quan es commemoraven els 30 anys de la legalització.

Agraïm a l'alcalde de Riells i Viabrea, Josep Maria Bagot, i al propietari del restaurant Bell-lloch, Josep Montsant, la seva tasca organitzativa i les atencions que ens dispensaren al llarg de la nostra estada.

Terrassa (Barcelona)

L'1 de desembre l'Associació de veïns del Cementiri Vell va organitzar un acte de *Record i Homenatges* a diverses víctimes del nazisme i l'últim alcalde republicà, tots veïns del barri. A l'acte va participar-hi el nostre soci Alex Cirera qui va recordar el seu avi Félix Izquierdo, assassinat al camp de Gusen.

INFORMACIONS

II Premi Amical de Mauthausen i altres camps en memòria de la deportació republicana

Oberta la convocatòria del II Premi Amical de Mauthausen. Es poden presentar treballs fins el 31 de març de 2023.

Com en l'edició anterior, consta de dues modalitats:

A) Modalitat de creació literària Montserrat Roig.

B) Modalitat de fotografia i creació artística Francesc Boix.

Al següent enllaç es pot consultar tota la informació: <https://amical-mauthausen.org/wp-content/uploads/2022/11/II-Premi-Amical-de-Mauthausen.pdf>

Comitè Internacional de Mauthausen

El 24 de setembre els nostres representants al CIM, Concha Díaz i Josep San Martín van assistir a l'Assemblea General Extraordinària celebrada al Centre Cultural Neumünster (Luxemburg) amb l'objectiu

d'escollir una nova Comissió Executiva que va quedar formada per:

President: Guy Dockendorf (Luxemburg).

Vicepresidents: Jean-Louis Roussel (França), Floriana Maris (Itàlia), Alexei Konopatchenkov (Rússia), Jacek Taraciewicz (Polònia), Tetiana Pastuixenko (Ucraïna) i Concha Díaz Berzosa (Espanya).

Secretària General: Ingrid Bauz (Alemanya) i Secretària General adjunta: Chantal Lafaurie-Gavard (França).

Tresorera: Monika Kokalj Kocovar (Eslovènia) i Tresorer adjunt: Marco Odino (Bèlgica).

Secretària de sessions: Anika Taschke (Alemanya) i Secretari de sessions adjunt: Dario Venegoni (Itàlia).

Altres temes tractats van ser l'estat de les activitats per al nou Memorial de Gusen, l'actualització de la web del CIM, l'exposició sobre la història del CIM i l'estat dels fitxers.

TV3 falta al respecte als supervivents de Mauthausen i insulta a l'Amical

El 20 d'octubre, el presentador del programa *Zona Franca* de TV3, va fer el comentari següent referint-se a la presència d'editors catalans a la Fira del Llibre de Frankfurt: *Catalunya ha enviat molts llibreters: Per tant, a Alemanya no es veuen tants catalans morts de gana des que van tancar Mauthausen*. En comprovar que el públic no reia les gràcies, va comentar: *No, no? Encara no... encara no ha passat prou temps, no?*

El president de l'Amical, Joan M. Calvo, va presentar diverses queixes, demanant una rectificació pública al mateix programa. Però a l'emès el dilluns 24 d'octubre un col·laborador va insultar greument l'Amical, titllant-la de *fills de puta* davant del presentador, que va continuar com si no hagués passat res. Aquests fets van portar a la presentació de noves queixes davant de la televisió pública catalana.

El comentari despectiu cap als supervivents va arribar al Parlament de Catalunya, on el director de TV3 va defensar la llibertat d'expressió, justificant així aquella falta de respecte. Ens consta que un grup polític ha portat aquest tema al Parlament Europeu.

Hi va haver diversos contactes amb els responsables del programa, que van continuar justificant-se pel dret a la llibertat d'expressió del presentador, encara que pogués molestar algun col·lectiu determinat. Explicacions que no van ser acceptades, recordant que, des del primer moment, es va demanar que les disculpes al col·lectiu dels supervivents i els insults re-

buts per part de l'Amical s'havien de fer en directe i al mateix programa.

El 16 de novembre, el president de l'Amical va presentar una queixa a la Síndica de Greuges, després de la qual va rebre notificació que es demanarien disculpes pels insults a l'Amical, però sense que s'anunciés cap rectificació sobre el comentari despectiu cap als supervivents. Aquesta queixa va ser transferida, posteriorment, des de la Sindicatura, al Consell de l'Audiovisual Català, organisme que vetlla pel compliment de les normes reguladores de l'audiovisual.

Efectivament, al programa emès el dia 21 de novembre, el col·laborador extern que havia insultat l'Amical, va demanar disculpes assenyalant que les seves paraules anaven adreçades als qui s'havien fet ressò del tema a les Xarxes Socials. El presentador també va manifestar la seva ignorància sobre el destí dels insults i va demanar un aplaudiment per a l'Amical. Ningú va rectificar disculpant-se per haver tractat de morts de gana els supervivents del camp de Mauthausen.

Algú es va equivocar i es segueix equivocant a TV3. No es pot apel·lar a la llibertat d'expressió per perdre el respecte i insultar les víctimes del nazisme. Continuem exigint disculpes públiques al presentador del programa, cosa que no s'ha produït a l'hora de redactar aquestes línies, desconeixent si s'ha tractat el tema al Consell de l'Audiovisual Català.

Llei de Memòria Democràtica. El temps no pot desdibuixar responsabilitats

El 19 de octubre va entrar en vigor la Llei de Memòria Democràtica, llargament esperada per totes les entitats del país. Tal com hem manifestat al llarg de tot el procés de debat i consultes, des de l'Amical ens en congratulem, pel que significa d'obertura de portes vers les polítiques públiques de memòria i de trencament del model d'impunitat i d'oblit, incompatibles amb l'exercici de la democràcia. El compliment dels principis de veritat, justícia, reparació i garanties de no repetició, d'acord amb les lleis internacionals, pot veure's frenat per interpretacions con-

servadores dels òrgans jurídics, si no s'inclouen en el Codi Penal els delictes de lesa humanitat. Esperem que els reglaments i les disposicions addicionals de la llei frenin les confrontacions que, sens dubte, produirà l'aplicació de la llei.

L'Amical, conseqüent amb el seu deure, seguirà al peu del canó en la defensa dels drets de les víctimes de l'exili i la deportació, amb el convenciment que el coneixement i el reconeixement del passat és indispensable per a la construcció d'una ciutadania activa i crítica.

Lleida, ciutat educadora

El mes d'octubre passat, una delegació de l'ajuntament de Lleida es va desplaçar a Corea del Sud on va tenir lloc la trobada de *Ciutats educadores* a Andong. Un dels 60 projectes seleccionats per a ser presentats davant del fòrum de 2000 assistents, representants de 500 ciutats de 35 països, va ser el *Projecte Buchenwald-Mauthausen*, que es du a terme a la ciutat de Lleida, fruit del conveni signat amb l'Amical de Mauthausen i altres camps.

La presentació va ser acollida amb molt d'interès per part dels nombrosos assistents.

Ens alegrem que aquest projecte, en el qual l'Amical hi participa molt activament, hagi tingut aquest ressò, i agraïm al consistori de Lleida la col·laboració establerta amb l'Amical des de fa molts anys.

ACTIVITATS

Com es habitual, per manca d'espai, no citem totes las conferències i activitats realitzades als centres educatius i l'assessorament a estudiants. La demanda no para d'augmentar i hem d'agrair la col·laboració de Fernando Cardoso, i la tasca organitzativa de dites activitats per part de Josepa Gardenyes i Elvira Fernández.

ARAGÓ

Assemblea de la Plataforma d'Acció per la Memòria d'Aragó (PAMA)

compliment de la Llei de memòria d'Aragó.

L'Amical forma part d'aquesta Plataforma i en la seva assemblea general, celebrada el 4 de novembre a Saragossa, es van tractar temes de caràcter organitzatiu i es van triar els membres de la Comissió Tècnica de Memòria Democràtica amb l'objectiu de vetllar pel

Reunió amb la directora general de Patrimoni Cultural del Govern d'Aragó

El 19 d'octubre, el delegat de l'Amical a l'Aragó, Josep San Martín, va participar en una reunió amb la directora general de Patrimoni del govern d'Aragó, Mª Sancho Menjón. A la reunió el delegat a Aragó va exposar les activitats que la delegació de l'Amical duu a terme a l'Aragó, destacant les conferències als IES i la participació en l'organització dels actes de dies assenyalats com el 27 de gener, dia en memòria de les víctimes de l'Holocaust, i el 5 de maig, dia en memòria dels republicans i republicanes espanyols víctimes del nazisme.

També vam tornar a sol·licitar una ajuda perquè els alumnes de diversos IES aragonesos que han vist suspesa la possibilitat de viatjar a Mauthausen els anys anteriors a conseqüència de la pandèmia, que puguin fer-ho al maig vinent. La directora general va expressar la possibilitat de subvencionar el 50% dels viatges d'estudiants.

Josep San Martín va insistir també en la conveniència que hi hagi una representació del govern d'Aragó en el proper viatge de commemoració de l'alliberament de Mauthausen i els seus subcamps.

PAÍS VALENCIÀ

L'activitat de mostre delegat ha estat intensa, tant en reunions institucionals, mensual amb la Conselleria de Transparència de la Generalitat Valenciana, i setmanal amb la Comissió Permanent de la Coordinadora d'Associacions Memorialistes del País Valencià, així com en conferències a les poblacions següents:

Alcoi, Cocentaina, Castelló, Alacant, Corts d'Arenós, Mur d'Alcoi, Segorbe, València, Tibi, Elx, Bunyol, Benicasim, Requena, Xelva, Oliva, Dénia, Sagunt.

Cortes de Arenoso (València)

També col·labora amb la Federació Valenciana de Municipis i Províncies, en l'organització del viatge commemoratiu de l'alliberament del camp de Mauthausen el proper mes de maig, en què s'ha previst la presència d'un grup nodrit d'estudiants.

Al llarg dels darrers mesos ha mantingut contactes amb l'Institut de Bunyol, per coordinar la celebració de la IV Trobada de Joves de la Xarxa Mai Més el 15 de desembre, del desenvolupament de la qual informarem en el proper Butlletí.

CATALUNYA

La Maleta de Mauthausen

A la biblioteca Francesc Candel de Barcelona, el 19 de setembre es va presentar aquest documental, impulsat per la *Coordinadora d'Associacions per la Memòria Democràtica del País Valencià*, amb la participació d'Adrián Blas Mínguez, delegat de l'Amical i Rosa Tarín, néta del deportat protagonista de la història, Joaquín Tarín, supervivent del camp de Mauthausen.

Portbou. XI Trobada transfronterera d'Associacions Memorialistes de Memòria Històrica Democràtiques i Antifeixistes

Celebrades els dies 7, 8 i 9 d'octubre, l'obertura va anar a càrrec de Xavier Barranco, alcalde de Portbou, Enric Pujol, director del MUME, José Miguel Gastón, director de l'Institut Navarrès de la Memòria, i Carles Vallejo, en nom de les entitats memorialistes. Tot seguit, el Secretari d'Estat, Fernando Martínez, va expo-

sar les novetats de la Llei de Memòria Democràtica, que s'acaba d'aprovar.

Les sessions de treball van ser: Transmissió de memòria als llocs fronterers; Fitxers; Llocs de construcció de memòria; i Taller sobre transmissió intergeneracional, en què va participar Josepa Gardenyes, sobre els treballs de l'Amical amb joves.

Viatge a Buchenwald amb alumnes de l'Institut Francisco de Goya de Barcelona

L'objectiu del viatge realitzat entre el 16 i el 22 d'octubre va ser apropar els alumnes als espais de memòria per ajudar a entendre la importància dels drets i les llibertats democràtiques en què es basa la nostra societat, a fi de promoure i fomentar-ne una cultura de la pau, mitjançant el coneixement dels esdeveniments i conseqüències de la Segona Guerra Mundial, i així poder reflexionar sobre les violacions dels drets humans, donar a conèixer la deportació als camps nazis i generar el rebuig a les polítiques racistes i xenòfobes.

Els compromisos adquirits van ser: divulgació de l'experiència i dels aprenentatges en activitats que fomentin la pau, els drets humans i la memòria democràtica; explicació al grup classe i posteriorment amb altres grups de l'Institut; participació de forma activa el Dia Internacional en Memòria de les víctimes de l'Holocaust, als actes de commemoració de les víctimes del nazisme d'Espanya i als actes que es duuguin a terme a la Xarxa de Memòria (Xarxa Mai Més) de l'Amical de Mauthausen.

El programa desenvolupat va ser molt ampli, des de les ciutats de Weimar (Weimar i el Nacionalsocialisme) i Erfurt (ex-presó del Ministeri de Seguretat de l'Estat, de l'exRDA), fins al recorregut pel camp de Buchenwald, el treball didàctic a tallers i els actes d'homenatge.

Agraïm especialment el treball i l'acompanyament de Pamela Castillo Feuchtmann, responsable d'educació del Memorial de Buchenwald.

Azaña, intel·lectual i estadista

Assistència a la inauguració d'aquesta exposició, el 21 d'octubre, a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, per part del Secretari d'Estat de Memòria Democràtica, Fernando Martínez López. Posteriorment els comissaris Ángeles Egido León i Jesús Cañete Ochoa van guiar una interessant visita als assistents. Més informació a: <https://www.mpr.gob.es/.../manuel-azana/Paginas/index.aspx> #AmicalMauthausen

IV Jornada de Patrimoni Cultural

El 27 d'octubre a l'auditori de La Pedrera de Barcelona va tenir lloc aquesta jornada organitzada per la Generalitat de Catalunya, amb el títol: *Un patrimoni cultural sense joves?*

Va comptar amb l'assessorament de l'Amical per mostrar la feina feta al Memorial de Buchenwald per l'institut Francesc Xavier Lluch i Rafecas (Vilanova i la Geltrú), i amb la participació dels professors Albert Pons i Francesc Descarrega.

L'extrema dreta avui a Europa en el centenari de la Marxa sobre Roma

El 4 de novembre, coincidint amb el centenari de la Marxa sobre Roma de Mussolini, a l'Espai Assembla de CCOO de Barcelona, tingué lloc un debat sobre la situació actual d'Europa, amb l'ascens de formacions d'extrema dreta, i la necessitat de posar en pràctica polítiques unitàries. Amb la presentació i moderació de Carles Vallejo, intervingueren un representant de l'ANPI-Spagna, Salvatore Marino, i els parlamentaris europeus Sira Rego (Grup de l'Esquerra al Parlament Europeu) i Ernest Urtasun (Grup dels Verds/Aliança Lliure Europea).

L'acte fou organitzat per l'Associació Catalana d'Expresos Polítics del Franquisme, l'Amical de les Brigades Internacionals de Catalunya, l'Associazione Nazi-

onale Partigiani d'Italia, la Fundació Cipriano García i l'Amical de Mauthausen i altres camps.

Literatura i camps de concentració nazis: Joaquim Amat-Piniella, Primo Levi i Jorge Semprún en perspectiva comparada

Jornades organitzades pel Memorial Democràtic, els dies 10 i 11 de novembre, a la seu del Memorial a Barcelona i a l'Institut Lluís de Peguera de Manresa, amb els ponents següents: Sara Brenneis, Soledat Fox, Philippe Josep Alert, David Serrano i Josep Castilla, coordinats per Joan Maria Thomas i Emigdi Subirats. Per part de l'Amical van assistir Elvira Fernández i Joan M. Calvo.

Sessió amb estudiants al Parlament de Catalunya

El 15 de novembre, Josepa Gardenyes i Joan M. Calvo van participar a la Jornada educativa preparatòria del *Dia de record de les Vítimes de l'Holocaust*, com a representants dels perseguits per motius polítics, i van respondre a les qüestions plantejades per alumnes de l'Institut Terra Alta de Gandesa.

Jornades internacionals sobre espais de memòria

Organitzades per la regidoria de Memòria Democràtica de l'Ajuntament de Barcelona i Irídia, es van celebrar a l'auditori de l'antiga Presó Model els dies 15, 16 i 17 de novembre. Es tractava de esdevenir un punt de trobada entre persones, espais i entitats, referents a la re-significació d'espais de memòria de tot el món que han estat llocs de tortura, per tal d'aplicar-ho a la realitat de la ciutat de Barcelona. L'Amical de Mauthausen participa a la coordinadora d'entitats de Barcelona que reivindiquen que la comissaria de Via Laietana passi a ser un espai de memòria, lloc on durant la dictadura franquista es va practicar la tortura de manera sistemàtica i amb total impunitat.

Fernando Cardoso, en nom de l'Amical, va assistir com a convidat, dimecres 16, a la Taula de Debat núm. 4, des de la fila Zero, per fer preguntes a les i els ponents procedents de diferents llocs. Amb David Fernández Ramos, vocal d'Òmnium Cultural, com a moderador, hi van participar: Rosa García, membre de La Comuna, Associació de Presos i Represaliats per la Dictadura Franquista (Madrid); Sabin Cuadra Lasarte, membre de Sanfermines 78 (Pamplona); Verónica Torras, membre de Xarxa de Llocs de Memòria Llatinoamericans i Caribenys (RESLAC) (Buenos Aires); Antonella Di Vruno, directora de relacions institucionals del Museu Lloc de Memòria ÀNIM (Buenos Aires); Macarena Silva, coordinadora del Colectivo Londres 38 (Santiago de Xile); i Manal Ghandour, coordinadora de projectes d'Act for Disappeared (Beirut).

Per a més informació, consulteu l'enllaç:

<https://ajuntament.barcelona.cat/memoriademocratica/wp-content/uploads/2022/11/jornades-internacionals-espais-mem%C3%B2ria.pdf>

Via Laietana, 43. Fem Justícia, Fem Memòria!

El diumenge 20 de novembre, coincidint amb els 47 anys de la mort del dictador Francisco Franco, se celebra l'acte *Via Laietana 43. Fem Justícia, Fem Memòria!* davant la Prefectura Superior de Policia de Catalunya, per denunciar les tortures i repressió dutes a terme a la Prefectura Superior de Policia de Catalunya i exigir la seva re-significació com a centre de memòria.

Les entitats impulsores foren Amical de Mauthausen i

altres camps, l'Associació Catalana d'Ex-presos Polítics del Franquisme, l'Ateneu Memòria Popular, la Comissió de la Dignitat, Comissió de la Memòria Històrica – ICAB, EUROM - European Observatory on Memories, Fundació Cipriano Garcia – CCOO CAT, Irídia – Centre de Defensa de Drets Humans, la Mesa de Catalunya d'Entitats Memorialistes i Òmnium Cultural.

A la presentació de l'acte a càrrec d'Angelina Puig, seguí la lectura del manifest a càrrec de l'Associació Catalana d'Ex-presos polítics del franquisme, l'Amical de Mauthausen, la Fundació Cipriano Garcia i la Comissió de la Dignitat i ICAB. El suport al manifest quedà palès amb les més de 180 adhesions nacionals i internacionals, que no paren d'augmentar. Després de la intervenció de Álvaro Ahumada, director de *Corporación Parque por la Paz Villa Grimaldi* de Xile, el president d'Òmnium Cultural, Xavier Antich, clogué l'acte.

La manifestació s'inclou en un llarg procés de reclamacions, en el qual l'Amical ha estat involucrada, des del primer moment, pel seu compromís en favor dels Drets humans, vulnerats en extrem a dita comissaria, on també hi penaren alguns integrants de l'Amical, entre els quals el nostre fundador, Joan Pagés. Sens dubte, la lluita prosseguirà i caldrà nous esforços, sense menystenir l'oportunitat que pot obrir la nova Llei de Memòria Democràtica, per convertir l'edifici en un espai de memòria, arxius documentals i centre d'interpretació de la repressió i la tortura.

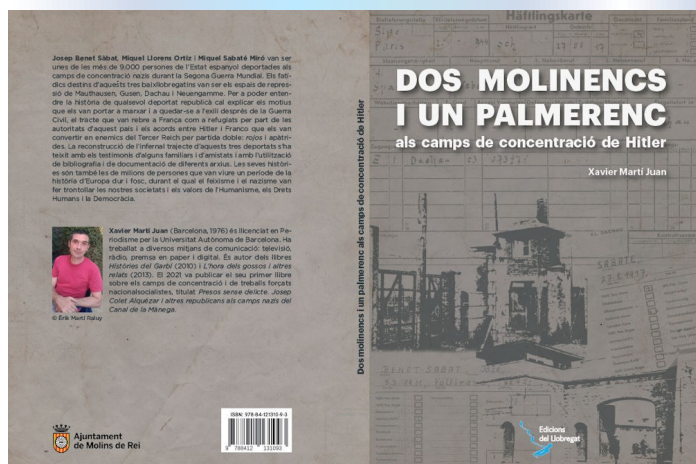
Un balanç de les polítiques europees de memòria

Amb aquest títol s'ha celebrat la cinquena edició del les jornades de l'EUROM (Observatori europeu de Memòries), durant els dies 22 al 24 de novembre a la Universitat de Barcelona i a l'auditori de la Presó Model, amb la intervenció d'institucions i organitzacions a l'entorn d'una àmplia temàtica, des dels censos de víctimes, els arxius i la Llei de Memòria Democràtica.

Camps de concentració i extermini: estat de la qüestió i reivindicació de la Memòria Històrica

Participació en la taula rodona, celebrada el 21 novembre al Cèntric Espai Cultural del Prat del Llobregat, amb l'historiador Josep M.ª Solé Sabaté, Elisenda Belenguier, de l'Amical de Ravensbrück, Anabel Carballo, de l'Àrea Europa de la Federació d'Associacions Gitanes de Catalunya (FAGIC), i Rosa Toran, en nom de l'Amical de Mauthausen i altres camps.

Dos molinencs i un palmerenc als camps de concentració de Hitler

Aquesta obra, l'autor de la qual és el nostre col·laborador Xavier Martí Juan, es presentà, el dia 28 de novembre, a la biblioteca *El Molí* de Molins de Rei, coincidint amb la commemoració del Dia Internacional contra la pena de mort. La publicació del llibre culminà el compromís adquirit per l'ajuntament, el passat 8 de febrer, amb motiu de l'exposició *Mauthausen, l'univers de l'horror* que s'inaugurà a la mateixa localitat.

Presentaren l'acte l'alcalde Xavi Paz i la regidora de Cultura, Jessica Revestido, i intervingueren Rosa Toran i l'autor del llibre, presentats per la directora de la biblioteca, Montserrat Vega. Amb una sala a vessar de públic i molts familiars de deportats, localitzats gràcies a les indagacions de l'autor, els conferenciantes dissertaren entorn les lliçons de la memòria en el món convuls actual.

Sabadell (Barcelona)

Participació a la tradicional fira d'entitats *Mesccla't*, celebrada l'1 d'octubre, on es va compartir la jornada amb familiars de deportats i persones interessades a conèixer les nostres activitats de memòria.

Sant Boi de Llobregat (Barcelona)

Del 7 al 9 d'octubre, un any més la nostra associació va ser present a la 27a edició d'aquesta trobada solidària. Familiars de deportats locals i amics es van acostar al nostre estand per conèixer les nostres publicacions i activitats.

Sitges (Barcelona)

El 14 d'octubre, el president de l'Amical, Joan M. Calvo, va fer donació de diversos llibres a la Biblioteca Santiago Rusiñol, en presència del regidor de cultura, Xavier Salmerón, per facilitar als usuaris el coneixement de la deportació dels republicans als camps nazis.

ANDALUSIA

Segones Jornades de Memòria Democràtica de Sanlúcar de Barrameda

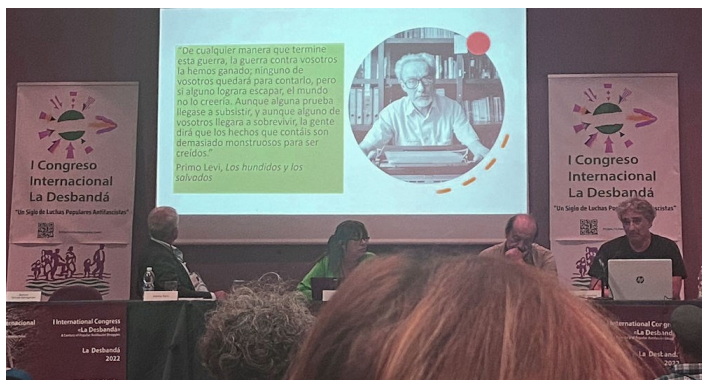

Els companys de la delegació d'Andalusia, Daniel Mir i Miquel Àngel Ballesteros, van participar el 27 d'octubre en dues sessions d'aquestes jornades. En una d'elles van relatar als alumnes de l'IES Francisco Pacheco l'experiència al Memorial de Buchenwald amb un grup de l'IES Gonzalo Nazareno i de la Universitat de Sevilla; i a l'altra van presentar la unitat didàctica

sobre la deportació dels republicans espanyols als camps nazis.

Congrés La Desbandá

El nostre delegat a Andalusia, Ángel del Río, va participar al *I Congreso Internacional, La Desbandá. Un siglo de luchas populares antifascistas*, celebrat a Mollina (Màlaga) els dies 28, 29 i 30 del mes d'octubre passat. Amb una ponència titulada *La memoria de la deportación a los campos nazis como recurso para una pedagogía antifascista*, Ángel va destacar el paper històric de l'Amical i d'altres entitats europees afins que van agrupar els supervivents dels camps i els seus familiars, com a impulsors i garants del deure de memòria, per a la necessària alerta ciutadana davant de tota idea o projecte social i polític que atempti contra els drets i conquestes bàsiques dels pobles i de les persones.

PAÍS BASC

Octubre de la memòria al poble d'Irún

El Museu Oiasso ha acollit una segona exposició emmarcada al *Mes de la Memòria Històrica*. La mostra porta per títol *Deportació, solitud i silenci* i ha recalat a Irun de la mà de la nostra associació Amical de Mauthausen i altres camps. L'exposició està composta per Roll up, fotografies, diverses vitrines amb llibres, segells, pins i documentació i una instal·lació tècnica que simula un camp de concentració, on entre filats s'inclouen siluetes de colors de la classificació de les persones als camps, desposseïdes de la seva roba i pertinences. També es van fer altres activitats paral·leles, com la xerrada per part de Carlos Hernández: *Campes de concentración de España*.

LA RIOJA

La Rioja 2022, any de record dels deportats als camps Nazis

En aquesta comunitat, a proposta de les associacions La Barranca i l'Amical de Mauthausen i amb el suport i la col·laboració necessària del Parlament de la Rioja, s'han realitzat nombroses activitats.

A principis d'any es van fer diverses xerrades, organitzades per La Barranca, a l'Ateneu de Logronyo, entre les quals la delegació de l'Amical va presentar les investigacions que s'estan realitzant sobre els deportats de la comunitat, des de fa mesos, a aquesta ciutat i a altres pobles de La Rioja. El president, Joan M. Calvo, va dissertar sobre la deportació espanyola. Gràcies a l'Associació La Barranca es va fer un homenatge polític amb el Parlament al memorial La Barranca, on es va instal·lar una placa en homenatge als deportats.

Una de les accions més singulars va tenir lloc el mes d'octubre. El viatge, organitzat en bona part per la nostra associació, als llocs de memòria d'Àustria d'un grup de 34 persones: familiars, amics de La Barranca, de l'Amical i polítics representants de tots els partits, entre ells el president del parlament de la Rioja i diversos senadors.

Durant tres dies, es van visitar el castell de Hartheim, l'estació de Mauthausen, la casa d'Anna Pointner, els túnels i el memorial d'Ebensee, el camp de Gusen i el de Mauthausen. A tots aquests llocs es van realitzar homenatges als deportats espanyols i en especial als de La Rioja, per mitjà de col·locació d'espelmes i ofrenes florals. També es va recordar els deportats d'altres nacionalitats, com els francesos i els jueus. Una de les nostres companyes va recitar uns salms en el seu record. Al camp de Gusen i Mauthausen, en uns actes molt emotius, el Parlament de la Rioja i l'Associació de La Barranca, van posar sengles plaques en honor als deportats de La Rioja. Tot i això, totes aquestes accions, el treball a la Comunitat de La Rioja no està acabat; encara falta molt

per fer i investigar, però gràcies a la feina de moltes persones, familiars, associacions i institucions, s'ha aconseguit ser una de les comunitats que més ha fet en poc temps per mantenir la memòria dels deportats.

NAVARRA

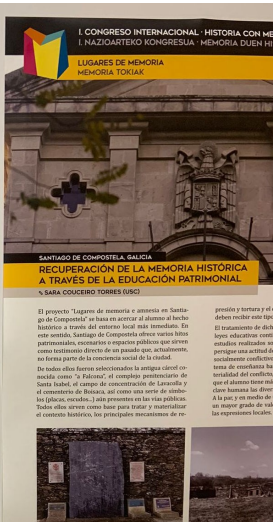
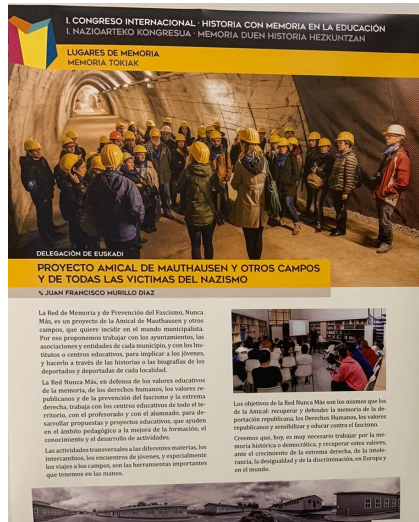
Historia amb memòria a l'educació

L'11 de novembre a Pamplona, organitzat per la Universitat Pública de Navarra, va tenir lloc el primer congrés internacional d'aquesta temàtica.

Les diferents taules del congrés han rebut nombroses comunicacions de centres educatius i d'associacions memorialistes que han tractat de memòria com a escola, projectes de recerca, arxius i fonts orals, llocs de memòria, projectes de centre, llenguatges i expressions artístiques, exposades pels relators i eixos del debat posterior. Especialment interessant i il·lustratiu ha estat analitzar molts projectes educatius, que es realitzen a les nostres comunitats i a altres països.

L'Amical de Mauthausen va estar present en aquestes jornades, a la taula *Llocs de memòria*, on es va reco-

nèixer la trajectòria des de fa anys de l'associació, els seus esforços per mantenir la memòria dels deportats i la seva participació als comitès internacionals de llocs de memòria.

MADRID

Centre Sefarad Israel

El dia 6 de setembre, Miguel Ángel Ballesteros i Daniel Mir, els nostres delegats a Andalusia, van presentar juntament amb Jesús Caparro, la revista EducaShoa on es publica la seva experiència del viatge amb estudiants a Buchenwald.

Rivas Vaciamadrid

En aquesta població, els dies 16 i 17 de novembre, per iniciativa de Julián González Fraile, director del CEPA, Concha Díaz va impartir dues conferències a dos grups nombrosos d'alumnes del centre sobre la deportació dels espanyols republicans als camps nazis.

SALAMANCA

Ampliació del Memorial del cementeri de San Carlos Borromeo

L'Associació Salamanca Memòria i Justícia, amb la col·laboració de l'Ajuntament, el 22 d'octubre va inaugurar tres noves plaques de marbre amb el nom de 242 víctimes més, entre les quals hi ha els 19 salmantins deportats a camps de concentració nazis.

Mont-roig del Camp (Tarragona)

El 14 de setembre, el Ple de l'Ajuntament va aprovar per unanimitat, l'adhesió a la *Xarxa Mai Més*, amb l'objectiu de programar activitats de memòria, sensibilització i prevenció.

Rubí (Barcelona)

Al Castell de Rubí, fins al 31 de desembre, es podrà visitar l'exposició *Resistents i deportades*, inaugurada el 8 de setembre, per la regidora de Memòria Elena Montesinos i el president de l'Amical Joan M. Calvo, fruit del conveni de col·laboració signat el 27 de gener. El 19 de novembre, Ferran Peña, de l'Ateneu Tarraconenc, va organitzar una visita a l'exposició amb un grup d'unes 15 persones, interessades a conèixer les circumstàncies de la deportació femenina als camps nazis.

Santa Margarida i els Monjos (Barcelona)

El dia 7 d'octubre la *Xarxa de Municipis per la Pau* va organitzar una jornada al castell de Penyaforat d'aquesta localitat, sobre el paper de les polítiques de memòria i patrimoni en municipis petits i mitjans. Hi van intervenir diversos ajuntaments i el president de

l'Amical, Joan M. Calvo va ser convidat per explicar la col·laboració de la nostra associació amb els ajuntaments de la *Xarxa Mai Més*.

Barcelona

Entre el 17 i el 24 d'octubre, la diputació de Barcelona va organitzar una nova edició del curs *Programar activitats de Memòria democràtica al territori*, adreçat a tècnics municipals. A la sessió del dia 27 va participar com a ponent el nostre president explicant als assistents el projecte i activitats de la *Xarxa Mai Més*.

Caldas de Montbui (Barcelona)

Entre el 14 i el 29 de novembre, en el marc del conveni amb l'ajuntament s'han programat diverses activitats dedicades a recordar la deportació de les dones als camps nazis: exposició *Resistents i deportades*, a la Biblioteca Municipal, oberta del 14 de novembre al 5 de desembre, el taller *Holocaust i deportació. Història. Cinema*. Memòria i projecció del documental *Ravensbrück, l'infern de les dones*.

VIII Trobada d'ajuntaments de la Xarxa de memòria i prevenció del feixisme *Mai Més*

VIII TROBADA D'AJUNTAMENTS
VIII ENCUENTRO DE AYUNTAMIENTOS
RUBÍ 1/12/2022

Organitzat per l'Amical i l'ajuntament de Rubí, l'1 de desembre passat es va celebrar aquesta Trobada que va comptar amb l'assistència de 22 ajuntaments i dos consells comarcals, amb la qual cosa el nombre de participants va sumar més de 60 persones que van acabar la sessió amb una dinar fraternal i una visita a les 11 Stolpersteine de la localitat.

Després de la salutació de l'alcaldesa, Sra. Ana Mª Martínez, van seguir els de la Sra. Marta Morell, 2a tinent d'alcalde de Sabadell, que manté el lideratge de la Xarxa fins al 2023; del director del programa de Memòria de la Diputació de Barcelona, Sr. Francesc X. Menéndez i del president de l'Amical, Joan M. Calvo.

Tot seguit, en nom de l'Amical, Josepa Gardenyes va explicar l'actualització dels recursos posats al servei d'ajuntaments i centres educatius, destacant les novetats que aporta l'exposició: *Espanoles víctimas del nazismo*. Joan M. Calvo va posar en valor la col·laboració amb la Diputació de Barcelona per fer activitats entre municipis de la Xarxa Mai Més, explicant també la inclusió de tècnics municipals en el proper viatge de l'Amical als actes d'alliberament del camp de Mauthausen.

Va seguir la ponència marc: *La Llei de Memòria Democràtica des d'una perspectiva municipalista*, a càrrec del director general de Memòria Democràtica, Sr. Diego Blázquez. Va explicar la gènesi de la llei i els seus antecedents des del 1976, amb comentaris especials a la Llei Zapatero de 2007 i referències al procés d'internacionalització de les polítiques de memòria des dels anys 90. Es va esplaïar en la relació dels processos autonòmics i locals, i les lleis estatals. Actualment, de les 17 CCAA, 13 disposen de lleis pròpies, amb singularitats a cada territori, que permeten la subsidiarietat i col·laboració entre administracions, atès que la Memòria Democràtica és una competència transversal. Al final de la seva intervenció va aclarir diverses qüestions que van plantejar algunes de les persones assistents.

Després d'un descans breu, la sessió va continuar amb la presentació d'experiències municipals: Castelldefels (Alfonso Borgoñoz, *Patrimoni i Brigadistes Internacionals*); Ginestar (Francesc Sabater, *Homenatge a un deportat local*); Santa Coloma de Gramenet (Josep Lluís Sánchez, *Joves per la Pau a Buchenwald*); Manresa (Josep Castilla, *Objectius i organització del viatge anual a Mauthausen*) i Rubí (Joan Gallisa, *Accions de la regidoria de Memòria Històrica*); aquest darrer, com a conductor de la trobada, va anunciar la celebració de la IX Trobada a la localitat de Cerdanyola, el 23 de novembre de l'any que ve.

La jornada va concloure amb les paraules de la regidora de Memòria Històrica, Sra. Helena Montesinos, que va agrair la confiança posada en Rubí per organitzar la trobada i va reconèixer el treball realitzat per la nostra associació.

RECORDEM A...

Andrew Sternberg (1929-2022)

Andrew Sternberg fou membre del Comitè Internacional de Mauthausen representant els deportats dels EUA. Nascut en una petita població hongaresa, amb la seva família jueva va ser confinat en un gueto i deportat el maig de 1944 a Auschwitz-Birkenau, on van assassinar els seus pares i avis. Va passar una setmana en aquest camp i després va ser transportat a Mauthausen, on va treballar als túnels de Melk i Ebensee fins a l'alliberament. A causa de la seva mala condició física, Andrew només va poder tornar al seu poble natal de Pötréte el juliol del 1945, sent l'únic supervivent de la seva família. Va emigrar als EUA el 1956, i allí ha passat els últims anys de la seva vida a una llar d'ancians a Ohio.

Andrew Stenberg portant el penó de Mauthausen en una commemoració de l'alliberament del camp

Josep Galobardes Pocorull

Quan estàvem tancant aquest butlletí, la nostra sòcia Pilar Molins, filla del deportat Joan Molins Maynou, ens va comunicar la mort del seu marit Josep Galobardes Pocorull, el dia 17 de desembre de 2022. Tots dos han desenvolupat una gran activitat a la nostra associació durant dècades. Josep va formar part de la Junta diverses vegades i sempre va estar present amb la seva càmera de fotos en viatges d'homenatge, actes i assemblees. El nostre condol a la Pilar i a tota la família.

Josefina Miralles Guas

També, quan tancàvem aquesta edició del butlletí ens ha arribat la trista notícia del traspàs, el dia 18 de desembre de 2022, de **Josefina Miralles**, amb el número 1608 de sòcia de la Amical.

Col·laboradora de la nostra associació, que va deixar palesa, entre altres coses, com a dibuixant en el diploma que l'Amical ha utilitzat per a reconèixer la fidelitat dels socis i sòcies que porten quaranta anys a la nostra associació.

AGRAÏMENTS

Agraïm a Sergi Puyó i Rosa Baqué per la seva donació de llibres per a la biblioteca.

Acròstic Temàtic núm. 26

David Domènech

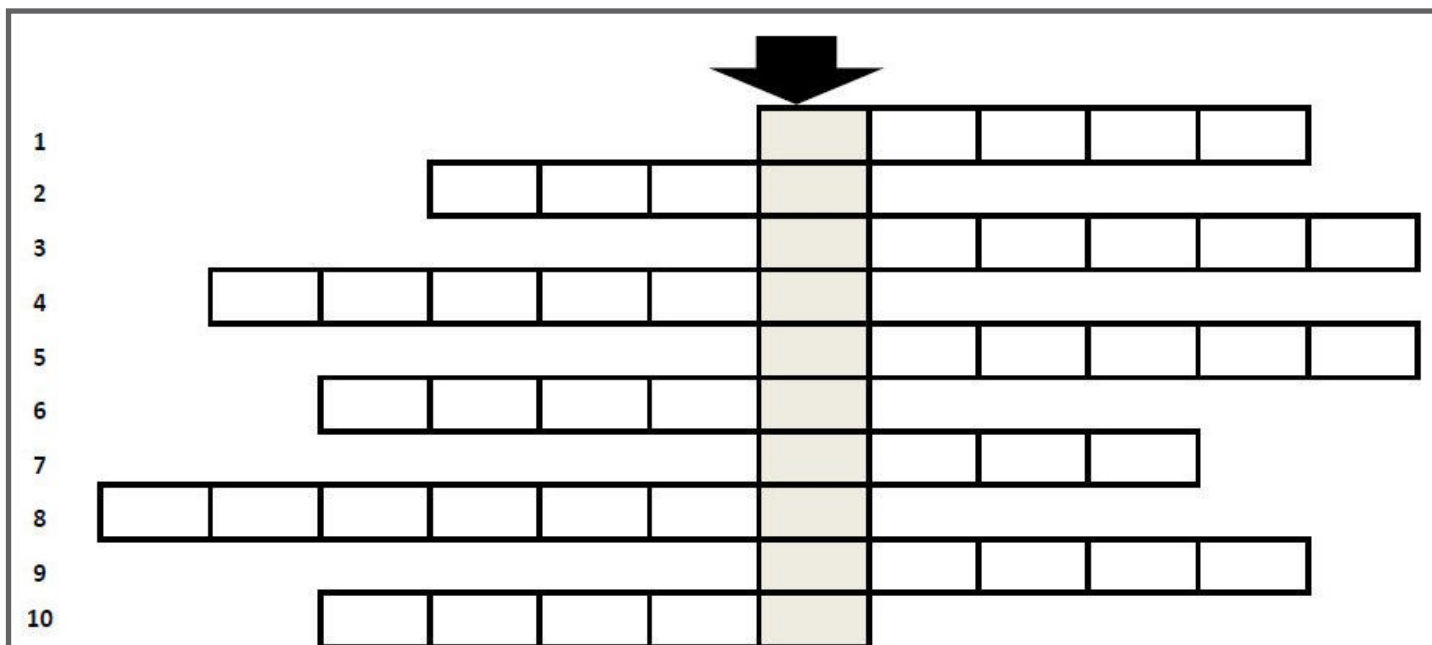
Situa correctament en horitzontal totes les definicions i descobriràs, en la línia vertical el nom d'un camp de concentració per a jueus establert per les autoritats romaneses a Transnístria, a la República Moldava.

Horitzontals:

- 1.- De nombre Víctor, organizador del programa Aktion T-4.
- 2.- Nombre dado a una de las playas utilizadas para el desembarco de Normandía.
- 3.- Cañón de artillería ferroviario construido en Essen (Alemania) y utilizado en la II Guerra Mundial.
- 4.- Fracción del ejército que puede actuar independientemente bajo las órdenes de un jefe.

- 5.- Organización de inteligencia alemana hasta 1944.
- 6.- Aparato volador utilizado para el transporte de pasajeros, de carga o como aparato militar o de guerra.
- 7.- Bomba volante japonesa tripulada y transportada por un bombardero.
- 8.- Nombre de los bombarderos tácticos soviéticos.
- 9.- Masacre. Ejecución en masa de militares e intelectuales polacos por la policía soviética en un bosque de Polonia.
- 10.- Isla situada al sur de Italia que por su situación estratégica se convirtió en el escenario central de la guerra en el Mediterráneo.

Continúa a la pàgina 20

Viatge a Mauthausen

Aquest any el viatge commemoratiu a Mauthausen tindrà lloc del **5 al 8 de maig**. Si esteu interessats a formar part del grup, cal que us apunteu **abans del 15 de gener** per evitar l'encariment

dels preus. Podeu apuntar-vos trucant al **933027594** o escrivint un correu electrònic a l'adreça: info@amical-mauthausen.org.

CAMÍ DE LA MEMÒRIA

Del 5 al 8 de maig

2023

Programa

Estació de Mauthausen
Memorial Anna Pointner
Castell Hartheim
Ebensee

Actes internacionals en commemoració de
l'alliberament de
Gusen Mauthausen

Sortides i preu aproximat:

Des de Barcelona: 800 € per persona

Des de Madrid: 850 € per persona

Inclou viatge anada i tornada, trasllats i hotel en pensió completa

Termini màxim d'inscripció
15.01.2023

Amical de Mauthausen. Contacte: Carles Mordoh
Tel. 93 302 75 94 info@amical-mauthausen.org

Solució a l'Acròstic núm. 26

Horizontals: 1.-Brack, 2.-Juno, 3.-Gustav, 4.-Unidad, 5.-Abwehr, 6.-Avión, 7.-Okha, 8.-Tupolev, 9.-Katyn, 10.-Malta. **Vertical:** Bogdanovka.

**Diputació
Barcelona**

LOTRANS